

ИЗЛИЗА ОТ 1900 ГОДИНА

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОФИЦИАЛНО ИЗДАНИЕ НА СВЕТИЯ СИНОД НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА – БЪЛГАРСКА ПАТРИАРШИЯ

ГОДИНА СХIV, БРОЙ 9

СОФИЯ, 1-15 МАЙ 2013 г.

ЦЕНА 0,70 лв.

e-mail: sinizdat@gmail.com, synpressbg@gmail.com

Официален сайт на Св. Синод на БПЦ – www.bg-patriarshia.bg

ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ!

Патриаршеско и синодално пасхално послание

„Радвайте се винаги в Господа, и пак ще кажа: радвайте се!“
(Филип. 4:4)

ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ!

Възлюбени в Господа чеда на светата ни Църква,

С неизменната и непомрачена пасхална радост на целия християнски род отново посрещаме възкръсналия Христос, Словото на Отца, Алфата и Омегата на нашата вяра и нашата надежда, Обещания на праотците ни в зората на човешката история Месия, Изкупител и Спасител, Царя на царете и Господар на творението, властния Победител на тленното и смъртта, Жизнодавец Христос Господ! Който „заради нас, човешките, и заради нашето спасение“ снизходи от царствения небесен престол и се уподоби нам, та като Богочовек да ни помири с небесния Отец, разкъсвайки веднъж и завинаги оковите на мрака. Който бе осъден от човещи и страда за греховете ни, но тридневен възкръсна, всепобедно разкривайки пълнотата на Божията жертвена любов.

Защото в блага Божия промисъл човекът трябваше да увенчае творението и бе създаден не за смърт, а за нетлене. Понеже Бог го бе направил „образ на Своето вечно битие“ (Прем. 2:23). И единствен го бе дарил с божествения дар на свободата. Ала „чрез един човек грехът влезе в света, а чрез греха – смъртта, и по такъв начин смъртта премина във всички“ (Рим. 5:12). Мрак и безнадеждност замениха радостта от живота и грехът се възцари в човешките сърца. И нямаше надежда за безнадеждните, защото „всички съгрешиха“ и бяха лишени от славата Божия (Рим. 3:23). Но Бог, Който е верен на Своите обещания, самовластно влезе в човешката история, за да измени необратимо нейния ход, като възстанови първоначалния порядък, дарувайки на вярващите в Него възможността да намерят не само своето божествено призвание, но и загубената пътека към небесното си отечество. Защото, ето, Победителят на ада „възкръсна от мъртви и за умрелите стана начатък“ (1 Кор. 15:20). И съгради Църквата Си, и ѝ обеща, че никога няма да бъде победена от портите адови (Мат. 16:18).

И ето, вече две хилядолетия тази Църква възвестява и възпява радостната вест за Неговата победа и Неговото

възкресение. За това, че „възкръсна Христос, и нито един мъртвец няма в гроба“, че „възкръсна Христос и живот се въздвори“ (св. Иоан Златоуст). За възстановената Божия правда и Новия Завет с небесния ни Отец. За радостта, която ни бе възвърната в утрото при празния гроб. За светлината, озарила творението в деня на Пасха. За деня на радостта, който Господ сътвори: „Да се възрадваме и развеселим в него“ и „всичко да простим заради Възкресението“, както ни приканва в тези пасхални дни църковното богослужение. И като истински Христови ученици и апостоли да не се уморяваме да възвестяваме на света за възкръсналия Господ!

Братя и сестри,

Дивни тайни крие Божият промисъл и неизмерими са дълбочините на Божие милосърдие. Всичко, що Бог извърши чрез Христа Исуса, в дните на Неговото земно служение, бе сторено – по свидетелството на божествения евангелист – „за живота на света“ (Йоан. 6:51). Вярна на божественото си призвание, Църквата винаги ще помни и неизменно ще възвестява непостижимата тайна: „Бог се яви в плът, засвидетелван бе от Духа, показа се на Ангели, проповядван бе на народи, приет с вяра в света, възнесе се в слава“ (1 Тим. 3:16). И никога няма да забрави, че Бог е любещ Отец на съдбините ни и когато се изпълниха времената, „отдаде Своя Единороден Син, та всякой, който вярва в Него, да не погине, а да има живот вечен“ (Йоан. 3:16). И винаги ще се радва с радостта на Господните ученици в утрото на Пасха: „Радвайте се!“ (Мат. 28:9). Защото „ако Христос не е възкръснал, то празна е нашата проповед, празна е и вашата вяра... Но ето, Христос възкръсна от мъртви и за умрелите стана начатък“ (1 Кор. 15: 14, 20).

Христовото възкресение е тържествено на живота, който е най-великият дар, даден на човека.

В светлия ден на Христовото Възкресение отечески благопожелаваме на всички вас, верни чеда на Православната ни църква, в Родината ни и далеч от нея, духовен мир и преизобилна пасхална радост!

Благодатта и мирът на възкръсналия от мъртвите Господ Исус Христос да бъде с всички вас!

ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ!

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА СВ. СИНОД
† НЕОФИТ
ПАТРИАРХ БЪЛГАРСКИ И
МИТРОПОЛИТ СОФИЙСКИ,
ВРЕМЕННО УПРАВЛЯВАЩ
РУСЕНСКА ЕПАРХИЯ

ЧЛЕНОВЕ НА СВ. СИНОД:
† Врачански митрополит **КАЛИНИК**
† Сливенски митрополит **ЙОАНИКИЙ**
† Видински митрополит **ДОМЕТИАН**
† Варненски и Великопреславски **КИРИЛ**
† На САЩ, Канада и Австралия митрополит **ЙОСИФ**
† Западно- и Средноевропейски митрополит **СИМЕОН**
† Великотърновски митрополит **ГРИГОРИЙ**
† Неврокопски митрополит **НАТНАНАИЛ**
† Плевенски митрополит **ИГНАТИЙ**
† Старозагорски митрополит **ГАЛАКТИОН**
† Ловчански митрополит **ГАВРИИЛ**
† Пловдивски митрополит **НИКОЛАЙ**
† Доростолски митрополит **АМВРОСИЙ**

АМВОН

Проповеди за Велики петък

Стр. 3

ЧУДОТО НА СВЕТОСТА

- Благодатният огън и „епископът на Огъня“
- Горещата мраморна колона

Стр. 4-5

БОГОСЛОВИЕ

Анула Христова
Устроението на човека и видовете болка

Стр. 6

ЦЪРКОВЕН КАЛЕНДАР

Великият маслосвет

Стр. 8

ХРОНИКА

България

БПЦ номинирана за Нобелова награда за мир за 2013 г.

През тази година България отбелязва 70 години от спасяването на своите евреи. Унищожаването на 50 хил. невинни мъже, жени и деца по време на най-жестокото преследване за всички времена срещу евреите – Холокоста, бе спряно от цялото българско общество благодарение акцията на 43-ма депутати от 25-ото Народно събрание през 1943 г., начело с Димитър Пешев, зам.-председател на българския парламент тогава, и на 21 интелектуалци за отмяна на решението за депортиране, както и на последвалото взимане (съгласно действащата Конституция) на крайното съдебно решение от цар Борис III (9 март 1943).

Но инициаторът и духовният двигател за спасяването на българските евреи от лагерите на смъртта е не друг, а Българската православна църква. Нейните архiereи – величавият екзарх Стефан, Пловдивският митрополит Кирил (сетнешен патриарх Български), както и целият Св. Синод на БПЦ играят водеща роля за спасяването на еврейската общност в нейния диоцез, както и срещу приеждането и прилагането на закони, чрез които се предвижда депортация на евреите. Така напр. митрополит Кирил в пълно архиерейско одеване и жезъл ляга на колелата пред влака на Пловдивската гара, пълен с невинните български евреи, и заявява, че влакът ще тръгне само

когато първо премине през неговото тяло!

Българската православна църква се оказва единствената верска институция, намираща се териториално под контрола на Хитлер, която открито заявява своята позиция. Тази нейна откритост, съвместена с активни обсъждания на заседания на Св. Синод, проповеди и конкретни преписки и действия стимулират българската общественост и въпреки сваленето междуременно на Д. Пешев от поста му в Народното събрание, се формира силен обществен натиск срещу депортацията на евреите. Именно в рамките на диоцеза на Българската православна църква те биват спасени от посегателствата на антисемитизма. Защото на православния дух е чужд всеки етнофилетизъм и расизъм, но му е свойствено да защитава правото на живот и свобода. Проникнат от този дух, целият български народ ведно застава зад своя духовен водител – Българската православна църква.

Днес, 70 години по-късно, БПЦ е и единствената религиозна институция, номинирана за Нобелова награда за мир.

Лауреатите от номинираните за 2013 г. ще бъдат обявени на 11 октомври.

Акътъ на номинацията на Българската православна църква за тази награда е направен от г-н Лъчезар Тошев, като един от лицата, на които е дадено правото

да номинират кандидати за Нобелова награда за мир.

***
Г-н Лъчезар Тошев е един от най-уважаваните и влиятелни българи в Парламентарната асамблея на Съвета на Европа (ПАСЕ). Бидейки в определен период и неин вицепрезидент, и първият българин, комуто се връчва медальтъ „За заслуги“ на ПАСЕ, и към настоящия момент той е пълноправен член на Асамблеята.

По негово предложение в Двореца на Европа редом с бюст-паметниците на най-видните лидери на Европа, наречени „Башите на Европа“, бе поставен и бюстът на Димитър Пешев, зам.-председател на 25-ото Народно събрание на България.

***
За периода, откакто се връчва ежегодно, от 1901 г. до сега, Нобеловата награда за мир е присъдена 93 пъти на 124 лауреати, 100 лица и 24 организации. Тъй като сред тях Международният комитет на Червената кръст е удостоен с Нобелова награда за мир през годините 1917, 1944 и 1963, а Службата на Върховния комисар на ООН за бежанците е удостоена с нея през 1954 и 1981 година, то до 2012 г. с Нобелова награда за мир са били удостоени всички 100 лица и 21 организации.

ДОКУМЕНТИ

СТАНОВИЩЕ

относно изложбата

„Човешкото тяло – разкрито и реално“

Христовото откровение за човешкия произход, призвание и спасение е святата основа на православната антропология – църковната богословска наука за човека. Христовото изкупително и спасително дело ни откри в пълнота колко висока е ценността на човека за Бога. Защото Бог не се погнуши от нашето паднало заради греха естество, но снизходи до него, възприе го в неговата пълнота – си рек в дух и тяло, приласка го, очисти го, облагодати го, възкреси го и го взнесе, за да пребъдва човешката природа в благодатта на Света Троица отново! „Словото стана плът, и живя между нас, пълно с благодат и истина; и ние видяхме славата Му, слава като на Единороден от Отца“ (Йоан. 1:14). Тази велика тайна св. Иринея Лионски обяснява така: Синът Божий стана Син Човешки, за да може и синовете човешки, т.е. всички ние, да станем отново чеда Божии [(Вж. по-подробно богословските обяснения на светеца в: Св. Иринея Лионски, *Изобличение и опровержение на лъжливото знание*, 3, 10, 2, PG 7, 873 В). Великият светител на Църквата Атанасий Александрийски казва: „Бог се въчлочи, та ние да се обожим“ (Св. Атанасий Велики, *За Въплъщението на Бог Слово*, 54, PG 25, 192 В). Иисус Христос дойде на Земята не само за да просвети душите ни, но за да освети и спasi и телата ни, така че ние целите да се обожим. Ценността на нашите тела, обаче, не се проявява в тях, взети сами по себе си, а в това доколко те са целомъдрени съсъди на нашите верни на Господа души. С други думи, човешкото тяло е призвано да съслужи на човешкия дух и на действащата в него Божия благодат, така че човешката личност да постигне същностното си призвание – в тялото и духа си да придобие християнската святост. В Православната църква Бог ни показва, че именно това е нашето призвание и то е напълно постижимо – св. нетленни мощи на православните светии са едно от доказателствата за преобразяващата сила на Светия Дух, чрез която материята придобива благодатни, свръхестествени свойства на нетление, благоухание и чудотворство.

А какво ни се предлага да „съзерцаваме“ в изложбата „Човешкото тяло – разкрито и реално“? Нещо достойно ли? Точно обратното! Предлага ни се да заплатим, за да разгледаме изложба на абсурда, в която човешката личност е редуцирана до нейната телесност. На нашето внимание се предлагат експонирани човешки трупове, които би следвало да ни демонстрират „съвършеното устройство“ на човека и това да ни послужи като импулс по-добре да опазваме своето здраве, както пишат организаторите. Сякаш физическото здраве може да бъде отделено от здравето на човешката душа. В анонса към изложбата, публикуван на нейния сайт, се казва още, че тя „показва истински части от човешкото тяло“. Но това са части от мъртво, разлагащо се тяло, гледка грозна и стресираща.

В нас възниква естествено човешко, нравствено и духовно-пастирско съпротивление срещу подобна инициатива! Защото:

1) Изложбата не се представя само за тези медицински специалисти и студенти по медицина, а е отворена за пенсионери, и дори за ученици и деца до 5 години. А предвидени ли са послед-

ствата, които експозицията с мъртви човешки тела би могла да нанесе върху психиката на посетителите и върху тяхната представа за човешката същност по принцип?

2) Кои от организаторите може да успокои християнската ни съвест, която с болка вижда как с комерсиални мотиви е нарушено правото на починалите „експонирани“ хора да пребивават след смъртта си в мир и покой? Даже някои от „експонатите“ приживе (лично) или посмъртно (чрез техни родственици) да са изявилиц озричното си съгласие телата им да бъдат ползвани по такъв кошушествен начин, дали това се отнася за всички хора, чиито нарязани торсове и ампутирани крайници се излагат като обикновени изложбени експонати?

3) Не бива никога да забравяме, че Господ е отредил за човека: „ще се върне пръстта в земята, каквото си е била; а духът ще се върне при Бога, Който го е дал“ (Екл. 12:7). Затова Църквата благославя единствено християнското погребение в земята.

4) Св. Църква допуска излагането за поклонение на св. мощи и достъпа до тях, което обаче става при съблюдаването на най-висока почит към починалите и прославен от Бога светия, при това – в свещената среда на православния храм. Затова считаме за недопустимо осквернение и за обида, както към мъртвите, така и към живите, в Централния универсален магазин на София да бъдат изложени човешки тела.

5) Как бихте се почувствали, ако подложките на пластинация човешки останки принадлежеха на вашите родители, на ваш брат или сестра, на вашето дете? Бихте ли счели, че да стоят телата им върху изложбени поставки или в стъквени витрини би било почитателно към тях и че би отразило богатството на техните неповторими личности? Не е ли по-редно телата им да почиват в земята, а ние живите, вместо да ги разглеждаме като музейни експонати, да разказваме за добрите им дела и да се молим за вечното спасение на техните души и тела?

В навечерието на Възкресение Христово архиепастирски ви призоваваме да не посещавате тази безбожна, нехуманна и опасна за здравето на човешката душа изложба: „Не знаете ли, че вие сте храм Божий, и Духът Божий живее във вас? Ако някой разори Божия храм, него Бог ще разори; защото Божият храм е свет; а тоя храм сте вие“ (1 Кор. 3:16-17). Да обичаме и опазваме телата си, но най-вече да се потрудим в тях да царува духът, като придобиваме истински спасителното познание за нас самите и за смисъла на земния ни път. А това познание се състои в очистването на нашите сърца от заблудите на страстите, в даряването на искрена любов на нашите ближни и в молитвеното единение и жарно служение на Отца, Сина и Светия Дух! Амин.

24 април 2013 г.

† *Ловчански митрополит ГАВРИИЛ, ръководител на Културно-просветния отдел при Св. Синод на БПЦ-Българска Патриаршия*

В София се проведеха избори за епархийски избиратели

На 21 април, пета неделя на Великия пост, посветена на св. Мария Египетска, в Софийска св. митрополия бяха проведени избори за епархийски избиратели.

Съгласно решение на Св. Синод, в неделяния ден след като бе отслужена архиерейска св. Литургия в митрополитската катедрала „Св. Неделя“ от Негово Превосходство Знеполски еп. Йоан, викарий на Софийския митрополит, в залата на Софийска св. митрополия бяха проведени избори за епархийски избиратели от София-град и Софийска духовна околия.

Изборният ден започна с регистрирането на участниците в църковното събрание, делегираните представители на всички настоятелства на храмовете, които се намират на територията на Софийска духовна околия и ги представляват при избора за нов Епархийски съвет и при църковен събор. След като се установи, че присъстват повече от две трети от делегатите (което е значително

повече за тези избори през последните години), се пристъпи към изборната процедура.

По решение и благословение на Негово Светейшество Българския патриарх и Софийския митрополит Неофит избираният ден бе ръководен от софийския викарен епископ Знеполски Йоан.

Епископ Йоан отпрати кратко приветствие към представителите и им преподобиле благословението на Българския патриарх Неофит за успешна и ползотворна работа на църковното

събрание.

Викарият огласи отново установите разпореждания на Св. Синод за изборите и се пристъпи към същинската процедура. Постъпиха предложения за духовници и миряни, които бяха подложени на тайно гласуване и така според мнозинството бяха определени трима свещеници и трима миряни, които да представляват София-град и Софийска духовна околия при избора за нов Софийски епархийски съвет и при Църковен събор.

Весела ИГНАТОВА

АМВОН

СВ. ЛУКА ВОЙНО-ЯСЕНЕЦКИ

Жертвата е била нужна не за да получим милост от Бога, страшната жертва е принесена от Христа, защото Бог е възлюбил и състрадаване към нас.

Ето, да чуем благословения Петър, апостола, който дошъл да добави своето свято слово към това, което малко преди това ни е казал великият апостол Йоан. Да се вслушваме в светлите му слова:

„Като знаете, че не с тленни неща – сребро или злато, сте изкупени от суетния живот, предаден вам от бащите, но с драгоценната кръв на непорочния и чист като агнец Христос...“ (1 Петр. 1:18-19).

Ти, свети Петре, си ни обяснил от какво именно ни е изкупила Кръвта Христова – от суетния живот, който сме наследили от предците си, от живота в мирска суета, живот душевен, не духовен, живот в забвение на великите цели на нашия живот.

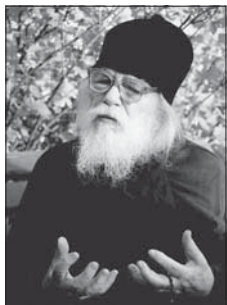
Да се изпълним също и с дръзновението да се обвърнем към Самия Господ Иисус Христос, за да чуем и Неговите, непостижими за света, съкровени Божии слова: „Аз съм живият хляб, слезъл от небето; който яде от тоя хляб, ще живее вовеки; а хлябът, който Аз ще дам, е Моят хляб, който ще отдам за живота на света... А Иисус им рече: истина, истина ви казвам: ако не ядете плътта на Сина Човечески и не пиете кръвта Му, не ще имате в себе си живот. Който яде Моят хляб и пие Моят хляб, има живот вечен, и Аз ще го възкреса в последния ден. Защото плътта Ми е наистина храна, и кръвта Ми е наистина пиене. Който яде Моят хляб и пие Моят хляб, пребъдва в Мене, и аз в него“ (Йоан. 6:51, 53-56).

Ето това е безкрайно дълбокият и свещен смисъл на жертвата Христова: Той предаде плътта Си на умрътяване и проля Своята Кръв, за да може във великото тайнство на причастнието да ядем Неговата Плът и да прием Неговата Кръв; за да може частици от Неговото Тяло да станат частици от нашата плът, а святата Му Кръв, в едно с нашата кръв, да потече в нашите вени; за да станем по такъв начин причастни на природата на Богочовека и в последния ден Той да ни възкреси като Свои чедра.

Какво можем ние, грешниците, да Му въздадем за безмерната Му любов и страшната Негова жертва – какво? Сам Той ни е дал отговор на този въпрос: „Ако ме обичате, ще пазиете Моите заповеди“. Да вземем от любовта и сълюбията си над мъртвото Му Тяло, лежало пред нас на светлата Плащаница, и с цялата си сила да насочим душиите си, първо и преди всичко останало, към следване на Неговите заповеди.

АРХИМАНДРИТ ЙОАН (КРЕСТАНСКИ)

Значимият за целия свят живот на Христа ни води днес към Голгота, към оголения Кръст на Божественния страдалец, към Неговия гроб. А преди двадесет столетия, на този ден около Неговото безжизнено Тяло са били само най-близките, оплакващи своята любов и несбъдната надежда. Последният възглас на Умираещия на Кръста: „Свърши се“, бил чут и от приятели, и от врагове. Но никой още не разбирал причината, поради която Той отдал Своя живот. В наши дни обаче, както в капка роса се отразяват лъчите на слънцето и греет радостта от живота, така във всяка църква по цялата земя се отразяват събитията от тези трагични и спасителни дни: въздигането на Кръста Господен и Христовата плащаница излъчват светлината на най-великия подвиг в историята на света, който е извършен на Голгота.

На земята чрез Спасителя и Изкупителя се яви Царството Божие и То се нарича Църква Христова. Днес на Голгота не могат да се побрат всички, които желаят да

Проповеди за Велики петък

поднесат своята любов пред прободените стъпала на Спасителя. Така Господ изпълнява Своето обещание: „И кога аз бѹда издигнат от земята, всички ще привлѹка към Себе Си“ (Йоан. 12:32). И в момента, когато стоим пред св. Плащаница, вече сме изпълнени с очакване на Неговото Възкресение. Може би и затова не можем да почувстваме дълбоко в себе си благодатната скръб от страстите Христови, не можем да удържим в душиите си многократната радост от приближаващата Пасха.

Но днес е Велики петък – ден на голяма скръб и дълбок размисъл. „Да замлъкне всяка плът човешка и нищо земно да не спомняш“, се казва в песнопението. В деня на Велики петък представителите на целия човешки род – от Адам до последното човешко създание на планетата – трябва да стоят с дълбоко приведени глави. Защото грехът човешки доведе смъртта в света, беззаконията човешки станаха причина за голготската съдба. Страшно е да живееш с мисълта, че си престъпник, непоносимо е да виждаш в себе си виновника за смъртта – убица. Да, но това е факт! Всички ние, без изключение, сме свързани с тази смърт. В името на нашето спасение прие смъртта Христос, Синът Човешки. Разпяването на Божия Син е победа над смъртта и дар на милостта Божия за всички хора. Смъртта станала предвестник на нещо неопишимо, което Бог сътвори – Светлата Тронца. Гръбът, поемайки в себе си Източника на живота, станал нещо живоносно и носи в себе си безмълвна проповед, която е дадена на човечеството да я чуе, за да живее. В тази проповед звучи словото за любовта на Твореца към Своето творение, любовта към грешника и неблагодарния човек. Да се заслушаме, скъпи мои чедра, какво е безмълвното послание на Спасителя: „За теб, за твоето спасение аз умрях. И няма поголяма любов от тая, да положиш душата си за своя близък. Мисълта за тебе, грешния, желанието да те спася, ми даде сила да понеса непоносимото. Ти чу как Моят човешка природа ме накара да изпитам болка и тъга в Гетсиманската градина, на прага на страданието. Без думи, в сърцето си извиках към Небесния Отец: „Нека ме отмене тази чаша“. Но споменът за теб, за твоята вечна гибел, състраданието и милостта към загиващото Божие творение победиха страха от временните нечовешки страдания. И Моят воля се слъа с волята на Моя Отец, а Неговата любов – с Моят любов към теб, и с тази сила аз понесох непоносимото. „Взех върху Си всички грехове на света“. Твоя товар, непосилен за теб, взех аз върху Себе Си“.

От гроба на Спасителя чуваме и виждаме словата и делата на Любовта. Неизменната Божия любов и нейната Светлина греет над добри и лоши, спасението е приготвено за всички, които пожелаят да се спасят. Тя не изчезва и днес и не спира да се навява, и всичко понаса в очакване на нашето обръщане. Но отвърщат ли всички хора с любов на тази безпределна Любов? В наши дни не живеят ли и такива, у които има желание да я поругаят, потъпчат и дори да я убият, а у други – просто да я обърнат гръб? Господ унищожи непрогледния мрак, господствал до Неговото идване в света, освети пътя към Царството Небесно, но и досега врагът Божий си има своето място сред неверници, езициници и чужди на покаянието хора. Какво във времето на Христа, когато хората заменили Божиите истини с лъжи и се превърнали в лицемерни идолопоклонници, така и днес сред нас не се ли повтарят същите заблуждения? На думи: „Господи, Господи!“, а в живота: „от Мене се отрича“. Не показва ли човечеството с горчивия си опит видими доказателства, че продължава да робува на Божия неприятел – врага на човешкия род. Господ ни да-

рува радостта на вечния живот, а ние предпочитаме измамните наслади на временното битие. Със Своя подвиг на самопожертването Христос Спасителят „лиши смъртта, т.е. дявола от неговата сила“, а смисълът на Христовата жертва – това е възвръщането на изгубеното Царство Божие на земята, похитено от врага още от времето на нашите прародители. В наша власт е да избираме или пътя на мнимата свобода, която по своята същност е подчинение на врага Божий, или пътя на живота чрез следването на Христа. Неизчерпаема е благодатта Божия в Църквата Божия.

Нека, скъпи мои, да живеем според Църквата и за Църквата и да помним, че християнският живот е животът в Светия Дух. В придобиване благодатта на Светия Дух се заключава смисълът на нашия земен живот. И днес, и всяка друга година, в тишината на Велики петък звучи гласът Божий, отправен към човечеството: „Спасявай се, спасявай се, народе Мой!“ Творецът възсъздава Своето творение в нова благодат, за да приемем Бога за свой Отец, да се изпълнят душиите ни с потребност от опрощение и спасение, и Господ – Източникът на всяка благодат – ще ни помилва и спаси.

МИТРОПОЛИТ ФИЛАРЕТ (ВОЗНЕСЕНСКИ)

Помнете, възлюбени: когато ние с вас размисляваме за това, което Господ е направил за нас, никога не бива да забравяме, че Той се оказа в гроба тъкмо заради нашите грехове. И на Кръста, и в гроба. Ние Го приковахме на Кръста със своето упорство в греховете и липсата на раскаяние и заради нашите грехове Той стана безгласен и неподвижен, мъртъвец в гроба. И когато тръгнеш да Му се покланяш, да целуваш Неговите рани, прави го като абсолютно виновен за това, че Той е покрит с рани, че Той е подложен на мъчения, поруган, опозорен и накрая – сложен в гроба. Помни, че това сме го направили ние: и аз, и ти, и всеки друг, със своето упорство в греха и със своята непокаяност. Неслучайно Сам Господ, когато почувствал колко болезнено е това Неговие на човешкия род, възкликнал (и това е записано в Евангелието): „О, роде неверни! Докога ще бъда с вас? Докога ще ви търпя?“ (срв. Марк. 9:18). Така че на Него не Му е било никак лесно с нас, а накрая, пак казвам, със своите грехове ние сме Го приковали на Кръста и сложили в гроба.

Така че помни, душе християнска, когато се покланяш на Божественния Мъртъвец, обвит в Плащаницата, и когато целуваш Неговите рани, колко тежка е отговорността ти за това нещо, защото никой друг освен нас не е виновен за това, че Господ Иисус Христос, както казва апостолът, вместо да приеме полагащата Му се слава, е приел този срам и позор, и тази страшна, грозна и унизителна кръстна смърт. Ние с вас знаем, че днес, след Неговата смърт, Кръстът е станал наша безценна светиня, но пак казвам, на този Кръст са Го приковали не войниците, а ние с вас, защото ако ги нямаше нашите грехове, нямаше да има за какво Той да умира, нямаше да го има всичко това. Но Той е приел заради нас този страшен, свръчовешки подвиг. Не забравяйте, че както е казано в Евангелието, при онзи страшна молитва в Гетсиманската градина по Него се е стичала кръвава пот.

Защо Той е бил покрит с ужасната кръвава пот? Някога в една своя вдъхновена проповед св. Димитрий Ростовски изрекъл нещо като въпрос към Спасителя: „Господи! Защо си покрит с кръвава пот? Кой Те нарани така? Няма го още ниго Кръста, нищо мъченията – нищо още няма, защо си целият в кръв?“ А после сам отговорил: „Кой ме израни? – Любовта ме нарани“. Знаел Богочовекът, Който така възлюбил нас, грешниците, че ако не извърши този страшен подвиг, то нашата участ навеки ще бъде в геената огнена, в страшни, нескончаеми, ужасни мъки, които ние с вас дори не можем да си представим. И ето, Той взел върху Себе Си това страшно бреме, тези тежки грехове и благодарение на Неговия свят, велик подвиг ние имаме възможност да се уповаваме на милост и опрощение на греховете, умити именно от Него. А това ни дава надежда, че Той и нас ще приеме в Царството Небесно така, както е приел благоразумния разбойник.

Превод: Аижела ПЕТРОВА

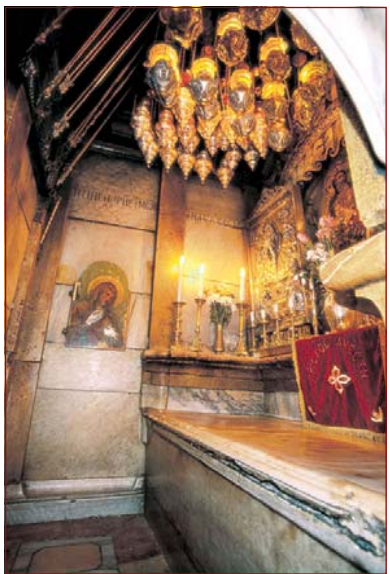

От началото на XVII и до средата на XIX век, в течение на почти две и половина столетия всички йерусалимски патриарси живели през по-голямата част от годината в Константинопол и посещавали Йерусалим само в особени случаи. Те били заместени от наместници, назначавани от самите патриарси.

През 1839 г. за патриаршески наместник бил назначен епископ Мелетий, който бил ктитор. Оттогава той ежегодно възглавявал богослужението за посещението на Благодатния огън на Велика събота.

На 16 март 1845 г. за Йерусалимски патриарх бил избран Кирил II. От момента на свото избирание той отново установил старата традиция йерусалимските патриарси да живеят в Константинопол. Той решил, че патриархът е длъжен постоянно да живее в своя престолен град, сиреч в Йерусалим.

Годинна по-късно, на Велика събота 1846 г. патриарх Кирил и епископ Мелетий влезли заедно в храма на Възкресението. И

Най-святото място – Гробът Господен в храма „Възкресение Христово“, Йерусалим

макар всички да очаквали, че богослужението ще бъде възглавяно от патриарх Кирил, по негово решение то отново било оглавено от епископ Мелетий.

Тук за целите на наше историческо изследване е особено важно да се упомене, че конкретната богослужба е подробно описана от очевидци. Става въпрос за познатия поклонник, молдавски монах Партений Агеев, който е написал и устното предание за възгарянето на колоната при храма на Възкресението през 1579 г. след падането на мълния върху нея.

Разказът на монах Партений за богослужбата през 1846 г. е от огромен интерес за нас, днешните християни. Защото той говори за две огнени реки, които са се разтекли по целия храм и освети това ни съобщава, че в средата на 19 век миосолманите продължавали да присъстват на това богослужение и празнували чудото на сливането на Благодатния огън с особена ревност. Ето какво пише молдавският монах:

„Турците отвориха Гроба Христов (храмът Възкресение и Кувуклията б. р.) и запалиха всички свещи в него. Тогава дойдоха турските власти и самият паша... Храмят бе необичайно препълнен, така че бе трудно да се диня... Накъде нищо не гореше. Патриархът (Кирил) се приближи към централния иконостас. Зайорданският епископ Мелетий седеше в отлара заедно с останалите епископи. Всички бяха обзети от трепет... Изведнъж при завършването на кръстния вход целият клир се премести с хоругвите към олтара. Епископ Мелетий остана сам при входа на Гроба Господен (Кувуклията – б. р.).

Благодатният огън и „епископът на Огъня“

Монах Партений (1846 г.) и епископ Мелетий (1867 г.)

Турците го разсъблякоха и властите го обискираха. После му сложиха омофора, отпечатаха Гроба Господен и му позволиха да влезе вътре... Измина известно време, не знам точно колко, тъй като всички бяхме развълнувани от неведом страх... Накрая, внезапно непосредствено до Гроба Господен блесна Светлина. Скоро светлината се ави и от олтара през отворения на царските врати и се разля на две огнени реки – едната потече назад от Гроба Господен, а другата – на изток от олтара. О, каква велика радост и веселие изгългнаха кръвката! Всички заприличаха на пияни и не бяха на себе си; не се разбираше кой какво говори и накъде тича. Огромен шум запаря из храма. Всички бяхаха и плачеха от благодарност, а най-много от всички – арабските жени. Самите турци, миосолманите, падаха на колене и възкливаха: „Аллах, Аллах“, което значи „О, Боже, Боже“. О, какво дивно и великолепно зрелище! Цялата църква потъна в светлина. Вътре в нея се виждаше само небесният Благодатен огън!“

Разказът на монах Партений е особено изразителен и красноречив. Слизането на Благодатния огън е толкова явно и впечатляващо, че бива празнувано дори от миосолманите.

На тази Велика събота 1846 г. епископ Мелетий възглавявал богослужението вече седма година подред. След 21 години, на Велика събота 1867 г., патриарх Кирил бил изгълънен вече 23 години на патриаршеския престол и независимо от това богослужението по посещението на Благодатния огън продължавал да възглавява епископ Мелетий. Поради това арабите го наричали „епископа на Огъня“.

Ето какво е написал Уорън за Великата събота на 1868 г.: „Гръцката църква има десетки епископи. Но къде е сега епископът на Петра, „епископа на Огъня“? Него го няма сега. Той си отиде миналата година и никой така и не го замери. Представи се радката възможност чудото да не се състои. Но чудото трябва да се извърши. Патриарх Кирил е задължен да заеме мястото на Мелетий и да извърши богослужбата“.

На Велика събота 1867 г., няколко месеца преди своята кончина, епископ Мелетий за 29-и и последен път възглавява богослужението на Благодатния огън. Тогава и британският археолог Уорън присъства на него за първи път. Изумен от преживяното в храма, той си опитва да изследва природата на това чудо и затова именно няколко дена след това взима решението да се срещне с Мелетий. Освен това на Велика събота 1867 г. вътре в Гроба Господен се състояло едно особено събитие. Както съобщава Уорън в своята книга „Полземният Йерусалим“, епископ Мелетий поверително му разказал, че след като влязъл във вътрешното помещение на Гроба, той положил на гробната плоча спенената християнска реликва св. Убрус, кръпата на св. Вероника.

Предането гласи, че когато Исус влязъл към Голгота, носейки на плещите си Честния кръст, една от жителките на града, на име Вероника, го съжалала и приближавайки се към Исус, използвала кръпата си, за да обърше раните на Неговото лице. И тогава на тази кръпа се отпечатало лице на Богочовека. Древното възпоменание за Вероника се съдържа в апокрифната книга „Евангелие на Никодим“ и „Деяния на Пилат“, известна още от П

век. В това произведение се разказва, че Вероника е онази кръвоточива жена, която получила изцеление от Исус само като се докоснала до края на Неговата дреха.

Срещата на Вероника с Исус по пътя за Голгота се описва и в краткото произведение „Изцеленето на император Тиберий“ („Cura Sanitatis Tiberii“), написано на Запад около VII век и представляващо латинска версия на гръцкото „Евангелие на Никодим“.

Съгласно средновековно съобщение, кръпата на Вероника се съхранявала в старата базилика „Св. Петър“ в Рим от 12-и до началото на 17 век и била една от най-почитаните реликви, събираща тълпи от поклонници. Около 1610 г. във времето на реконструкцията на базиликата по новия проект на Микеланжело Убереси изчезнал и оттогава бил в неизвестност. Два и половина века след това археологът Уорън в своята книга „Полземният Йерусалим“ разказва за това, че убрусът на Вероника се оказал в ръцете на йерусалимските гърци. Тази тайна му била открита от епископ Мелетий в края на неговия живот.

Но нека да чуем разказа на Мелетий за това, което на него, 82-годишния епископ, му се наложило да преживее на Гроба Господен во време на последната Велика събота от неговия живот, когато положил кръпата на Вероника върху гробната плоча и възнелся молитва за слизане на Благодатния огън.

Уорън пише следното: „През изминалата година чудото бе извършено от епископа на Петра Мелетий. Знае се, че някъде в Европа се намира кръпата на Вероника, може би някъде във

Ватикана, но възможно е, както е на малцина известно, а гърците са упорети именно в това, тя да се намира при тях. Този Уорън, който епископът внесе и Гроба в събренен кейс и разгарил над каменната надгробна плоча. Именно върху него се и съредоточил пламъкът, и тогава, възимайки го за четирите му краища, епископът наклони пламъка от убруса така, че той обикои и шедро да се излия в кандилищата“.

Епископът на Огъня възглавявал богослужението тогава за 29-и и последен път. Той положил свещеница убрус на надгробната плоча и тогава, както сам разказал на британския археолог, Благодатният огън изведнъж се явил на изобразеното на плата лице Христово. Свещеният пламък не нанесъл никаква вреда на плата. Той бил като фирен огън, който в изобилие се изливал от Лика на Богочовека. Епископ Мелетий поднесъл Убруса над кандилищата и божественият пламък, подобно имаш вид на огнена маса, обикои се вливал в съда на кандилищата.

Това, което се случва във вътрешността на Гроба Господен чрез явяването на нетварната светлина, спомня случило се при Преображението Христово на планината Тавор, където също била явена нетварната светлина: „И зяса Неговото лице като слънце“ (Мат. 17:2).

Съвършено тъмният гробен чертог, тъмаса се разголява от свещената Светлина, изтичаща от Лика Христов. Веци път на Велика събота Исус Христос слиза в Свои Гроб във вида, в който дойде и на света: „Аз светлина дойдох в света, също всякой вървач в Меле да не остане в тъмнината. И ако някой че думите Ми, и не повярва, Аз няма да го съдя, защото не дойдох да съдя света, а да спася света“ (Иван. 12:46-47).

Материалите на страницата са по книгата на Харис Скарлакидис „Аγίου Φωσ“, 2010 г.
Подбор и превод: Анула ХРИСТОВА

СВЕТ ХРИСТОВ ПРОВЕЩАЕТ ВСЕХ

Съгласно църковния йерусалимски летопис, на Велика събота 1579 г. турските управници забранили на гръцкия патриарх и православните йерувари да влезат в храма на Възкресението за осветяването на традиционното последование на Благодатния огън.

Писмените творби, в които се упоменава даденото събитие, не познават точната година. Но укавят, че в това време Йерусалимски патриарх бил Софроний, а патриарси Константинополски, Александрийски и Антиохийски били съответно Йеремия, Силвестър и Иоаким, а султан на османската империя – Мурат III.

Така като се обърнем към официалните летописи на тези четири църкви, ще намерим потвърждение, че горекъзаните гръцки православни патриарси са замаели своите престолои през втората половина на XVI в., а ако вземем точните дати от патриаршенството на всеки един от тях и периода на управлението на Мурат III, то ще се удостоверим в това, че единствената година, когато тези пет исторически личности едновременно са управлявали, е 1579 г.

Съгласно писмените източници, на същата Велика събота отряд турски войници преградил за православните входа към храма на Възкресението. Многочислени йерувари останали в двора на храма в продължение на целия ден и дори до след злез слънце. На патриарх Софроний IV, за първа година замаем патриаршеския престол, му предтоло да извърши най-важното за годината свещенослужение, но турците го лишили от това негово законо право. Затова патриархът се молил, стойки отпадно на входа на храма

Горящата мраморна колона

Колоната, разсечена от Благодатния огън (1579 г.)

до една от неговите колони. И изведнъж, когато настъпила нощта, колоната била ударена от светлинна мълния и Благодатният огън започнал да се излия от нея!

Патриархът веднага за налил своите свещи и раздал на вървящите огъня. За няколко минути Благодатният огън се разпространил сред всички присъстващи и цялвят двор на храма се осветил. Тогава поразените турски стражи отворили храмовите врати и съпровождани от множество православни, патриархът тържествено се отпавил към Гроба Господен.

Това събитие е описано във всички пълтеветиона за поклонници на Светите места (Προσευχῆ-στῆρι Ἱεροσολύμων). Един от най-древните от тези пътеводители, в който се упоменава разсечената колона, е включен в безценната ръкописна съхранявана се в Муонicensката библиотека като кодекс Monacensis Graec. 346, включващ „Пътеводител по Светите места на йеромонах Ананий“. Ръкописът на критския йеромонах Алакий от 1634 г. е на практика по оригиналния труд на йеромонах Анания, написан през 1608 г., само 29 години след описаното чудо, което говори за това, че Анания е имал възможността да събере сведения за него от очевидци на събитието.

Основният извор, от който черпим сведения за устроението на човека, е Божието откровение, дадено на Моисей: „Рече Бог: да сътворим човек по Наш образ, (и) по Наше подобие“ (Бит. 1:26), „създаде Господ Бог човека от земята пръст и вдъхна в лицето му дихание за живот; и стана човекът жива душа“ (Бит. 2:7). Съгласно светоотеческото му тълкуване това означава, че човек е Божие творение, което е сътворено от Бога по непосредствен и позитивен път. При това в човека има два диаметрал-

подарската власт (Никос Мацукас, *Догматично и символно богословие*, т. 2, с. 192). Чрез това сътворяване на човека като иконом на всичко сетивно, Бог има за цел да приведе цялото творение към Себе Си.

Така човек е „една ипостас с две природи“, с две тварни природи – тази на тялото и тази на душата, от които никоя не е предхождала другата. Природата на тялото е смъртна, материална и неразумна (алогична, безсловесна), докато природата на душата е сътворена умна, логична и за вечно същес-

ясно представят истината, че човешкият индивид, за да е истински човек следва да притежава тройно измерение, тоест да съставлява единство не от два, а от три елемента: тяло, душа и дух. Този дух обаче, за който те говорят, не е друго, а е онзи нетварен божествен дар, който животвори самата душа (К. Скутерис, *История на догмите*, т. 1, с. 253). И това е благодатта на Светия Дух. Благодатта на Светия Дух е основният елемент за наличието на истински човек и за участие в истинския живот. Св. Григорий Палама каз-

природа е тварна и съответно смъртна, ако не придобие Божията благодат, остава да пребивава в мъртво състояние (вж. Г. Мандзаридис, *Паламика*, с. 162 и митр. Иеротей, *Православна психотерапия*, Ливадя 2000, с. 95, 97), откъдето и целият човек.

Тази триизмерност на истинския човек е и водеща по отношение разграничаването на основните видове болка в православната антропология. Така болката бива телесна, психична (душевна) и духовна (срв. Г. Κουβάτζ, *Ο λόγος*, Αθήνα 1994, с. 30).

Телесната болка се проявява посредством сетивата, които под натиска на болезнени обстоя-

БОЛКА И КРЪСТ

Болката неизбежно съпътства болната природа като показател за неестественото за нея състояние. Главът на болката е феномен на Божията милост към страдалната природа, който засвидетелства величината на болестта и нуждата от терапия на това болно състояние. Поради това човек по силата на своята свободна воля може да използва болката като средство за своето крайно спасение от тленieto и смъртта. Както обаче може и да я превърне в средство за своето окончателно отпадане от истинския (вечно реалния) живот. А това се случва, когато сърцето похули Бога, когато човек доброволно самозатвори своята душа за всяко действие на благо, както в случая на злия разбойник, разпнат отляво на Христа.

С други думи, болката сама по себе си е нещо неутрално по отношение на метафизичното зло или добро (св. Йоан Касиан, *Обзорение на духовната битка*, София, 1998, с. 134), но по начина на своята употреба тя придобива определен смисъл и значение и се превръща съответно в зло или добро (Св. Максим Исповедник, *Глави за любовта*, Добротолюбие, Зографски м-р, 2000, с. 187, 76).

И въпреки това, човешката болка, ако и да е проява на Божията милост и да е осъзната като такава от човека, не би имала никакъв смисъл и стойност, ако в нея не бе навлязъл Сам Бог. Чрез Въплъщението на Божието Слово, Който е Бог съвършен, цялото човешко естество (природа) – и по тленно тяло, и по страстна, страдална душа – бива прието от божественото естество (природа). Именно в лицето на Богочовека Иисус Христос човешкото възвръща своето загубено единство с Бога. Христос става Лицето и мястото, в което човек се освобождава от властта на смъртта и преодолява болката.

Спасителят подчини Себе Си на реда на изпадналия в грях свят и отдаде целия свой живот в един цялостен Кръст (Г. Флоровски, *Творение и изкупление*). Този Господен Кръст обдарява цялото човешество със своята изкуштелна сила. В него всяка човешка болка, всяко страдание придобива ценност чрез преобразяването си в лично оръдие срещу греха. По този начин Кръстът побеждава абсолютно болката, като изкоренява самата ѝ причина – греха, разтваряйки така пътя на човешкото към абсолютното освобождение от всяка болест, страдание и болка.

По силата на разпването и страданието на Господ Иисус Христос на Кръста всяка човешка болка се преобразява в личен кръст. И човек, иска или не, бива даряван с изключителен за него личен кръст. Оттук нататък дали болката на този личен кръст ще е личното изкупително средство и освободително оръжие, зависи от разположението на човека към неговия личен кръст (св. Йоан Касиан, *пак там*, с. 134, 138). Защото премахването на греха и на неговите последици има освободителна сила само като свободен акт на милост и любов (Г. Флоровски, *пак там*).

Често пъти обаче, и особено в съвременното общество на властващ секуларизъм, болката не бива разбираена като Божия милост, а като Божи гняв срещу човека (Св. Максим Исповедник, *Теоретични глави*, Добротолюбие, Зографски м-р, 2000, с. 264, 166). Пълнотата на Божията любов, която цели опазването на човешката свобода, в такъв свят се изявява по-скоро като строго изискване на трансцендентна справедливост, защото тя пряко призовава човешката воля към съдействие. Само че човешката воля и желание са насочени и привързани към земните неща. Затова и всяко нещо, което ги откъсва от тях, те го възприемат като вражеско.

Във всеки случай това, което човек нарича *Божия гняв* не е друго, а феноменът на *Божие отсъствие*. Божие отсъствие представлява отдръпване на Бога, което бива *привидно, частично* (за изпитание или възпитание) или *пълно* поради отвращение (Св. Максим Исповедник, *Глави за любовта*, Добротолюбие, Зографски м-р, 2000, с. 221, 96). По причина на отдръпването на Бога се явяват и изкушенията, които причиняват на душата скръб и болки. Така *личният кръст* се състои от *изкушенията и от болезнените състояния*, които ги следват: „всяка болка, всяка горчилка, всяко нещо неприятно“ (Инокентий Вениаминов, Пътят към царството небесно).

Но когато личният кръст бива поет с правилно кръстосане, чието начало се поставя със съединяването на личния кръст с Кръста Христов, тогава той придобива онтологично измерение, защото цял се изпълва с благодатта Христова. Тогава кръстът чрез очистващата, просвещаващата и обожествяващата сила на Божията благодат става средството за освобождаване от всяко зло и за проявлението на Божията слава.

УСТРОЕНИЕТО НА ЧОВЕКА

и видовете болка

но противоположни елемента (εναντιότητες, срв. св. Теодор Едески, *Теоретично*) – тяло и душа, които съставят една неразривна психосоматична цялост, една ипостас – неговата човешка идентичност.

Поради това човек е „съставно същество“, в което всеки съставен елемент действа според естеството на своята природа, без това да нарушава взаимното им единство. Човешката душа не е затворница на тялото, както учели някога платоничите, а напротив, тя се намира в такава силно хармонично единство с тялото, че никога не го напуска, освен ако не е външно насилена от болест или друго подобно насилничество (Св. Григорий Палама, *За природата*, PG 150, 1145D-1148A). Според св. Максим Исповедник човек е „обединителното съединение на цялото видимо и невидимо творение“, съюзяването на умния и сетивния свят, обобщение на цялото създание. Затова и човекът е венецът на всички Божии творения.

Целият сетивен свят е създаден за човека. Сред всички останали творения той се отличаваше по две крайно значими характеристики: 1) създаден е „по образ и по подобие“ на Бога и 2) овластен е да господства над цялото творение, т.е. сред творението той е притежателят на гос-

туване. Душата се явява носител на живота у човека (Хр. Янгарс, *Буквар на вярата*), без самата тя да е причината за началото на неговия живот. Тези две тварни природи у човека съществуват в неделимо единство, което съставлява неговата личностна цялост. Св. Юстин Философ казва, че нито душата сама по себе си е човек, нито пък тялото взето само по себе си (*За възкресението*, ЕПЕ, 4, 229-230). Тяло без душа не е нищо друго освен един труп, а душа без тяло е просто един дух, призрак (Г. Флоровски, *Творение и изкупление*). Всяко от тях действа в човека съобразно своята природа, не нарушавайки психосоматичната им цялост.

Но всяка една природа притежава и свое природно за нея желание, или стремление. Затова и във всеки човек има две стремления: едно разумно и едно неразумно, алогично стремление, наричано още пълтско или сетивно. Всяко от тях обаче се стреми да подчини другото на себе си (св. Никодим Светогорец, *Невидимата бран*). Тези две стремления или желания у човека св. ап. Павел нарича „закони“ (срв. Послание до римляни, гл. 7) и те са противоположни един на друг.

В истинския човек обаче е наличие и трети елемент – дух. Светите Отци

ка: „Духовният човек от три неща е съставен: небесна благодат на Духа, разумна душа и земно тяло“ (Св. Григорий Палама, ЕПЕ, т. 2, с. 240).

Благодатта на Светия Дух се дава на вярващите като онзи специфичен елемент, който онтологично определя начина на тяхното съществуване (вж. Г. Мандзаридис, *Християнска етика*, Солун 2000, с. 282).

Човекът, който е участник на благодатта на Светия Дух, не е вече „пълтски“ човек, воден от пълтски разбирания, а е нов човек в Христа и е „духовен“ (срв. Йоан. 3:6, 1 Кор. 2:12-16) по съществуване. Той е съвършеният човек, който в любов следва третото стремление, стремлението на третата, нетварната природа – Божията, което за него се превърнало в закон духовен (Рим. 7:14 – 8:2 и св. Никодим Светогорец, *пак там*, с. 46). С други думи, в истинския човек насочеността на психосоматичните желания действа в съгласие с Божие желание, с Божията воля.

Тук е особено важно да акцентираме на факта, че православната традиция приема платоническата идея за безсмъртието на душата, но като прибавя уточнението, че *душата е безсмъртна по благодат*, а не по природа. Защото душата, която по своята

телства или фактори губят усещането си за комфорт. Това е сетивна болка, а нейните различни видове се формират от телесните органи и техните действия.

Психичната болка завладява цялата душа. Аналогично на нейните страсти психичната болка се дели на два подвида: а) болка, която произхожда от психичните страсти на душата и б) болка, която се формира от пълтските ѝ страсти.

Когато обаче силите на душата действат изцяло без ръководството на разума, тогава може да бъде наличие и съвместна *психосоматична болка*.

Духовната болка или още дълбоката екзистенциална болка се явява тогава, когато душата преоткриве своята същност, центъра на своята душа, който в православната антропология е тъждествен на нейното сърце, и погледне чрез разума на своя ум към Бога. Духовната болка е синдромът на оживялото човешко сърце. Тя е онази радостно-скърбяща болка на душата, която ражда покаянието, отвежда човешкото същество към Бога. Тоест, това е болката, която достига на човешкото сърце духовното утешение, радостта на Светия Дух и става отправната точка за прераждането на човека като ново творение в Христос.

ЦЪРКОВЕН КАЛЕНДАР

Празникът Пасха Господня – обичай и традиции

Великденската традиция

Пасха е най-големият празник на православните християни. Думата „пасха“ произлиза от еврейската „pesah“ и означава „преминаване“. Евреите празнуват Пасхата, като възпоменават освобождението си от египтяните и преминаването на Червено море (Еритрейско море). А християните празнуват Възкресението на Спасителя и преминаването от смъртта в живота. Съответното християнско наименованието на празника на български език е Великден, тъй като денят на Възкресението Христово е денят на най-голямата радост, на радостта от спасението и потъркването на смъртта.

Великден е подвижен празник и се празнува в първата неделя след пълнолунието на пролетното равноденствие (т.е. неделята след пълнолунието през м. март).

Подготовката за честването на Възкресението започва от Велики четвъртък. На този ден домашните традиционно приготвят козунаци и боядисват червени яйца. Яйцето

символизира подновяването на живота, а червеният цвят символизира Христовата кръв. Някога е имало обичай да поставят първото червено яйце на домашния иконостас. Из някои села пък помазвали по главата и гръба малките агнета с червената боя, използвана при боядисването на яйцата. Също така запазвали на иконостаса и по един от витите козунаци.

Най-свещеният ден на Страстната седмица е Велики петък – денят на кульминацията на страданията Христови, снемането Му от Кръста и полага-

нето в гроба. Поради дълбокия траур в този ден стопаните не се занимават с никаква домакинска работа, като се избягват дори готвенето. С цветя, набрани от градините или закупени, жените и децата отиват в църквата, за да украсят плащаницата. Сутринта на Разпети петък в църквата се изнася плащаницата на Тялото Господне, а вечерта се извършва Опело Христово и лития с плащаницата.

Сутринта на Велика събота започва подготовката за празничната пасхална трапеза. Малко преди полунощ вярващите се

събират в църквите, държейки в ръце лампади или свещи, които запалват от Благодатния огън, подаван от свещника.

Когато свещеникът запее „Христос воскрес“, вярващите се поздравяват и си разменят т. нар. „целувка на любовта“. С Благодатния огън има обичай да се „помазва“ кръстообразно три пъти входната врата на къщата за благодатно опазване и съхранение на дома, подобно някогашните боядисани с кръвта на пасхално агне врати на еврейски домове, които поразата в Египет подмина. После сядат около празничната трапеза, за да се чукнат с червени яйца и да вкусят от традиционната агнешка чорба.

В неделя сутринта се пече за пасхалната трапеза агне или яре. В такава празнична атмосфера хората обикновено остават до късно през нощта.

Християнската Пасха се нарича още и „Пасха Нова“ (вж. 1 Кор. 5:7), докато еврейската се нарича „Законическа Пасха“.

Астрономическото определяне на Великден

Определянето на Великден се превърна в сложен проблем за Църквите и стана причина за ожесточени спорове.

Първият вселенски събор в Никея (325 г.) определи денят на Пасхата да е в първата неделя след пълнолунието, идващо след пролетното равноденствие (на 21 март). Също така определи, че ако пълнолунието се пада в неделя, то Великден да се празнува веднага на следващата неделя. Тъй като първият лунарен ден се пада между 8 март и 5 април, то Великден може да се падне между 22 март и 25 април.

Тези дати се изчисляват по стария стил (Григорианския), защото по него се определя пролетното равноденствие. За да се намерят граничните дати, в които се празнува Пасхата съгласно новия календар, трябва да се добавят 13 дни. По този начин намираме, че датите на православния Великден варират от 4 април до 8 май.

Тъй като за определянето на православния Великден пролетното равноденствие се изчислява въз основа на стария календар, то и по стария стил, и по новия стил Великден се празнува в един и същи ден.

За разлика от тях, римокатолици и протестанти определят пролетното равноденствие съгласно новия календар и затова обикновено празнуват Великден една седмица по-рано от православните. Великден се случва да се празнува едновременно от Западните църкви и от Православната църква, когато първото пълнолуние след пролетното равноденствие е след 28 март.

Накратко за произхода на Великден

Някой попита: Защо не всички християни празнуват Великден заедно, както празнуваме Коледа?

Нашият Великден е промислено да не съвпада с еврейската Пасха, защото еврейците празнуват Пасхата на Изхода от Египет след 430 години на робство.

Ние празнуваме новата Пасха (1 Кор. 5:7), изхода от греха чрез разпването на Исус Христос, винаги след пролетното равноденствие на всяка година.

Не трябва този ден да се бърка с деня на еврейската Пасха. Това е определено от 7-мо Апостолско правило.

Освен това, нашият Великден не празнува неопределено след равноденствието, а след първото мартенско пълнолуние, следващо равноденствието, и то в първата неделя след пълнолунието.

Това спазваме по Преданието, а не заради правилото. В първите години на християнството в Мала Азия християните празнували Разпването на Христос на Кръста, а на Изток и Запад празнували Възкресението.

Когато великокатоликът св. Поликарп, който бил ученик на св. ев. Йоан, бил попитан от Аникт от Рим (154-155 г.) защо е тази разлика в Мала Азия от другите християни, той му отговорил, че така са празнували и св. апостол Йоан и другите апостоли.

Католиците, които до 1054 г. били едно с православните, празнували по същия начин.

Питат Го учениците: „Учителю, в Юдея Те търсят под дърво и камък, защо искаш да отидеш там отново?“ Господ им отговори: „Нямат ли денят и нощта по 12 часа?“ Не е ли дошло времето това да се случи“. Месецът, чиито дни са по 12 часа, е март.

Юдеите броят денонощието от залез слънце и Христос предаде Своя дух в три следобед, така че до 6, когато започва следващият ден, все още има 3 часа.

В петъчната вечер има 12 часа до изгрева в 6 сутринта и други 12 часа в събота до залез слънце, плюс 6 часа до полунощ на Събота, когато празнуваме Възкресението, всичко това са 33 часа, колкото са годините на Христос.

В храма на Възкресението в Йерусалим патриархът, когато получава Благодатния огън от Гроба Христов, държи 33 свещи и подава на людето, които с хиляди са в двора на храма.

Еврейската Пасха

Пасхата съществува още в древния Египет, с който през пролетта отбелязвали Песах, т.е. преминаването на Слънцето през пролетното равноденствие. От египтяните евреите заимствали обичаи, като сред тях е и Пасхата. Християнската Пасха се различава от еврейската.

До IV век сл. Р. Хр. празникът бил общ, т.е. на една и съща дата. Той бил определен като различен празник още от апостоли на Апостолския събор през 51 г. сл. Р. Хр., но християните и евреите се разделили напълно (във връзка с празнуването на Пасхата) едва след Първия вселенски събор (325 г.). Този Събор настоявал, че всички християни трябва да празнуват заедно (на Запад и на Изток) и това хронологично да бъде след еврейската Пасха.

След промяната на календара от папа Григорий XIII през октомври 1582 г. и създаването на „Григорианския календар“ се утвърдило несъгласието от-

носно датата на празнуването не само между евреите и християни, но и между християнските църкви (католици, протестанти и православни).

Данни за това кога се празнува еврейската Пасха се намират в книга Второзаконие, където се глъкува причината и начина на отбелязването на празника.

Пролетното равноденствие за евреите е 1-ви нисан. Съгласно книга Изход всеки водач на семейство взимал на 10-и нисан един овен, който давал за жерт-

ва на 14-и нисан в Йерусалимския храм. Онези, които живеели извън града, в провинцията, не били длъжни да прилагат този обичай на жертва на овен или агне, а могли да го заменят с други храни. Жертвеното агне изпичали по-късно при условие то да го изядат цялото през същата нощ. Забранявало се да остане от него за следващия ден. За празника, вечерта, евреите слагали на трапезата всичката храна, т.е. агнето с горчивите треви (с които трябва да се приготвено

месото), безквасен хляб и багрило.

Първо изяджали тревите и отправяли молитви. После най-старите в семейството разказвали цялата история на освобождението от египетско робство и обяснявали символиката на всеки вид храна, която е на масата. Така, безквасният хляб символизира бързането при бягството от Египет. А горчивите треви – горчивината на робството. Имало изрична забрана да се яде квасен хляб в продължение на седем дни, като същевременно всички евреи носели обувки за дълъг път, символизирайки така отново бягството.

Освен освобождението от египетско робство и преминаването на Червено море, евреите празнували с Пасхата и пролетната реколта. Така че всички глави на семействата носели в Йерусалимския храм и сноп ечемик. На Пасхата, също така, освобождавали някой осден, който обичайно явяно били заимствали от римляните.

църковните служби.

Втората пасхална седмица се нарича Светла седмица и започва с Неделята на Великден. Всичките ѝ следващи дни са дни на радост и заба-

Християнската Пасха

Християнската Пасха е в продължение на две седмици: от Цветница (Неделята на Христовото влизане в Йерусалим, Вайя) до Томина неделя.

Първата седмица се

нарича Велика седмица или Страстната седмица. Тя започва с Цветница и приключва на Велика събота. През цялата Велика седмица християните посещават и редовно посещават

ЦЪРКОВЕН КАЛЕНДАР

Великият маслосвет на Велики четвъртък

то чинопоследование. Това тайнство се извършва по следния начин: върху маса, пред икона се слагат кръст, Евангелие и два съда: единият с пшеница, в който са поставени седем запалени свещи и седем обвити в единия край с памук пръчици, а другият съд – с вино, смесено с елей. Евангелието и кръстът символизират нашето спасение. Седемте свещи са символ на седемте дарове на Светия Дух. Пшеницата служи за утеха на болния: както сухите зърна на пшеницата могат да поникнат и дадат плод, тъй и болният, макар изтощен от болестта, със силата Божия и по молитвите на Църквата може да оздравее или, ако го постигне смърт, да възкръсне в ново и нетленно тяло, както от пшеничното зърно израства ново растение. Елеят и виното ни спомнят за милостивия самарянин, който измил раните на нападнатия от разбойниците човек, измил ги именно с елей и вино (вж. Лука. 10:34).

Свещениците освещават елея, прочитат седем откъса от апостолските послания и седем откъса от Евангелието. Тайнството Елеосвещение трябва да се извършва от седем свещеници, но в краен случай може да се извърши и от един.

Невидимата страна на тайнството Елеосвещение се състои в действието на Божията благодат, която лекува болните и от душевни, и от телесни немощи. В това ни уверява св. апостол Яков.

Болни, които пристъпват към тайнството Елеосвещение

със силна вяра, получават ако не пълно телесно оздравяване, поне временно облекчение от болестта или, което е по-важно, благодатна подкрепа за търпеливото ѝ понасяне.

Тайнството Елеосвещение може да се извършва и над здрави хора. В такъв случай се изхожда от мисълта за всеобщността на греха и душевните немощи, които той причинява на човека. А лекарство срещу тези немощи е тайнството Елеосвещение.

И тъй като смъртта може да дойде внезапно, затова веднъж годишно – на **Велики четвъртък**, маслосвет се извършва и над всички здрави християни, присъстващи на св. Василева литургия в този ден. Затова и този маслосвет се нарича Велик маслосвет.

Но като цяло маслосвет не може да се извършва над здрави хора (с изключение на Велики четвъртък), умопомрачени или вече изгубили съзнание, деца под 7-годишна възраст, друговеци и инославни (римокатолици, протестанти и т.н.) и на животни.

Маслосветът (Елеосвещение) не бива да се бърка с Елеопомазването, което се извършва в края на утринното богослужение.

Извършването на Маслосвет не изключва лекарствените средства. Дори в Свешеното Писание ясно е казано: „Почитай лекаря с чест според нуждата от него, защото Господ го е създал... Господ е създал от земията лекарствата, и благодарен човек не ще ги пренебрег-

ва“ (Сир. 38:1,4). Ако болестта е излечима с естествени средства, нормално е да се обърнем първо към лекар и да спазваме назначеното от него лечение. Но добрият християнин няма да престоане да се осланя и на Божие милосърдие, дори ако медицината е безсилна.

Когато изгубим належа в медицината, не бива да посещаваме лекари, екстрасенси и др. „лечители“, подлъгани, че те са набожни и благочестиви хора само защото имат в кабинетите си икони и препоръчват на

пациентите си да ходят на църква. Всичко това е много опасно както за тялото, така и за душата, а временното облекчаване на телесните им болки може да доведе до гибелен край. Защото не може да се служи едновременно и на Бога, и на мамона (Мат. 6:24), а и каква полза за човека, ако придобие цял свят и телесно здраве, а загуби душата си (Мат. 16:26).

Маслосвет се извършва само от свещеник в църквата, в дома на болния или в болница.

ЦВ

ПРАЗНИЧНАТА ТРАПЕЗА

Агнешко със зелени треви

Необходими продукти: 1 агнешка плешка около 2 кг.; 1 ч. чаша ориз; връзка лапид; връзка двесил; връзка босилек; връзка джоджен; 2-3 връзки пресен лук.

В голям гювеч се изсипват нарязаните зелени заедно с ориза и малко сол. Прясната зелена смес да запълни 2/3 от съда. Върху нея се поставя предварително овкусената със сол, червен и черен пилер агнешка плешка, намазана обилно с масло. Не се добавя никаква вода, защото сокът от зелените и парата ще са достатъчни.

Гювечът се запечатва плътно с два пласта готварско алуминиево фолио. Слага се в студена фурна, която се загрява до 220 градуса. Пече се така ок. 15 мин., а после температурата се намалява на 180 градуса и се пече още половин час. След това температурата се понижава на 130 градуса и гювечът се пече още 3 часа. Фурната се изключва, но гювечът остава вътре на топло до сервирането.

Поднася се с класическа пролетна салатата от мару-

ли, зелен лук и краставици, подправена по вкус със сол, зехтин, лимонов сок или оцет. Може да се добави и нарязано авокадо. Съчетанието е богато и вкусно.

Ягодова торта със сладко

Продукти за блат: 4 яйца, 1 к. ч. захар, 1 к. ч. брашно, 1-2 ванили, настъргана лимонова кора.

Белтъците и жълтъците се разделят. В дълбока купа белтъците се бият на сняг с 1/3 от захарта, щипка сол и няколко капки лимонов сок. Жълтъците с останалата захар се бият до бяло и се прибавят към белтъците внимателно и бавно, за да не спаднат. Към яйчената смес се прибавя преснатото брашно и се разбърква с няколко завъртания на миксера до пълното абсорбиране. Блатът се пече в предварително загрята на 180 градуса фурна 25-30 минути.

Продукти за крема: 400 гр. заквасена сметана, 1 ванилия, 1 ч.л. лимонов сок, 3 с.л. пудра захар.

Всички продукти се разбъркват до получаването на еднородна смес. Сместа се разделя на две части. 1/3 от нея ще послужи за украсата на тортата, а 2/3 ще бъдат използвани за пълнеж.

Приготвяне на ягодите (250 гр): 5-6 ягоди се отделят за украса. Останалите се нарязват и се поръсват плътно с пудра захар и се оставят 12 часа в хладилника, за да

пуснат сока си. Ако не разполагате с толкова време, сложете поръсените с пудра захар ягоди на слаб котлон с 1 с.л. лимонов сок и ги запотелете до пускането на сока. Целта е ягодите да останат свежи и същевременно да има достатъчно ягодов сок, с който да полеем блатата.

Пълнежът е от сметанов крем с желатин:

Отцедените ягоди се смесват със заквасената сметана. Според инструкциите на опаковката отделете количеството желатин, подходящо за половин литър течност. Обикновено желатинът се оставя да набъбне в студена вода, после получената кашица се загрява на водна баня и се прибавя към сместа (в случая – сметановия крем). Разбъркайте добре сметановия крем и го поставяте в хладилника да стегне.

Сглобяване на тортата:

Пандишпановият блат се разделя на две. Долната половина се напоява с половината от ягодовия сок. Намазва се със сладко. След това се прибавя сметаново-желатиновият крем с ягоди. Вторият блат също се напоява и намазва със сладко. Украсява се с останалите сметанов крем и нарязани на четвъртинки ягоди.

ПРОДЪЛЖАВА АБОНИРАНЕТО ЗА 2013 г.
„Църковен вестник“

1 година	30,00 лв.
6 месеца	15,00 лв.
3 месеца	7,50 лв.
ед. цена	0,70 лв.

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА
СВ. СИНОД, София – 1000
ул. „Оборище“ № 4
тел. 980-30-16, центр. 987-56-11/245,
e-mail: synpressbg@gmail.com

Отговорен редактор на броя:
Анула Христова

Материали се приемат в електронен формат.

Сумите за абонамент да се изпращат по банкова сметка или с пощенски запис на името на **Танка Тончева Христова** като се изписват техният адрес и пощенският код на абоната!

Банкова сметка на Синодално издателство на БПЦ:
УниКредит Булбанк – София, ул. „Алабин“ № 58

IBAN BG97UNCN96601018147018, BIC код: UNCNRBGSF

„Църковен вестник“ съдържа свещени текстове и изображения и не бива да се използва за битови нужди.